

Soạn bài Người trong bao (Sê-khốp) - Ngữ văn lớp 11

Câu 1. Nhân vật Bê-li-cốp được miêu tả như thế nào? Chọn một vài chi tiết tiêu biểu cho tính cách Bê-li-cốp. Lối sống của Bê-li-cốp đã ảnh hưởng đến tinh thần và hoạt động của các giáo viên và người dân thành phố ra sao?

Trả lời:

Chân dung Bê-li-cốp được miêu tả:

- Ngoại hình:

+ Gương mặt nhợt nhạt, bé nhỏ, choắt lại như mặt chồn, luôn có cặp kính đen trên khuôn mặt.

+ Nổi tiếng với cách phục sức kì lạ, khác người: luôn đi giày cao su, cầm ô, nhất thiết mặc áo bành tô ấm cốt bông.

- Lối sống sinh hoạt:

+ Bê-li-cốp không chỉ là một tác nhân kì quái, cô hủ nhất, tầm thường, dung tục nhất, mà toàn bộ con người và tính cách của hắn chính là hiện thân, là điển hình cho một bộ phận, một kiểu người đã và đang tồn tại và có nguy cơ phát triển trong xã hội Nga đương thời.

=> Lối sống và con người Bê-li-cốp đã ảnh hưởng mạnh mẽ và dai dẳng đến lối sống và tinh thần của anh chị em trong trường nơi y làm việc, trong cả thành phố nơi y sống. Mọi người ghét y, sợ y, tránh xa y, không muốn dây với y.

Đôi khi có một người cũng muốn tò mò thử thay đổi cách sống của y bằng cách gán ghép y với Va-ren-ca, nhưng chẳng ăn thua gì! Có người như Cô-va-len-cô khinh ghét ra mặt, nói thẳng vào mặt Bê-li-cốp, gây gổ với y, to tiếng với y, đẩy y ngã lăn xuống cầu thang,...

Nhưng tất thảy, xét đến cùng, đều không những chẳng thể làm gì để có thể thay đổi, biến đổi cách sống, tính cách của Bê-li-cốp mà ngược lại, còn luôn bị tính cách ấy, lối sống ấy đầu độc, ám ảnh tinh thần mọi người suốt mười năm năm trời, cho đến tận khi Bê-li-cốp chết.

Câu 2. Vì sao Bê-li-cốp chết? Giải thích thái độ, tình cảm của mọi người đối với Bê-li-cốp lúc y còn sống và khi đã qua đời. Tình cảm và thái độ ấy nói lên điều gì?

Trả lời:

- **Cái chết của Bê-li-cốp:** Bê-li-cốp chết một cách bất ngờ, gây cho mọi người trong trường, trong thành phố nơi hắn sống và làm việc không ít ngạc nhiên.

Soạn bài Người trong bao (Sê-khốp) - Ngữ văn lớp 11

- Nguyên nhân cái chết của Bê-li-cốp:

+ Vì bị ngã đau, dẫn đến mắc bệnh nặng, lại không chịu đi chữa.

+ Vì bị sốc nặng trước thái độ và hành động của chị em Va-ren-ca, của mọi người, nhất là lời nói và hành động của Cô-va-len-cô.

- Thái độ, tình cảm của mọi người đối với Bê-li-cốp khi hắn còn sống là sợ hãi, căm ghét, bị ám ảnh sâu sắc.

- Sau khi Bê-li-cốp chết, tuần đầu tiên người ta thấy nhẹ nhõm, thoải mái. Nhưng rồi cuộc sống lại trở lại cái nhịp sống nặng nề, u ám, mệt nhọc, vô vị trước kia.

=> Lối sống trong bao đã ám ảnh, đầu độc bầu không khí trong sạch, lành mạnh của đạo đức, văn hóa và tiến bộ Nga đương thời.

Câu 3. Phân tích ý nghĩa tư tưởng - nghệ thuật của biểu tượng "cái bao"; từ đó khái quát chủ đề tư tưởng của truyện ngắn *Người trong bao*.

Trả lời:

* **Hình ảnh cái bao:** Là một trong những sáng tạo độc đáo của tác giả. Nó có thể bao hàm và gợi ra cho người đọc những ý nghĩa sau:

- Nghĩa đen (nghĩa gốc): Vật dùng để bao, gói, đựng đồ vật, hàng hoá,.. hình túi, hình hộp,...

- Nghĩa bóng (nghĩa chuyển): Lối sống và tính cách của Bê-li-cốp.

- Nghĩa tượng trưng: Kiểu người trong bao, lối sống trong bao - một kiểu người, một lối sống không chỉ đã và đang tồn tại ở nước Nga cuối thế kỉ XIX đầu thế kỉ XX mà còn có ý nghĩa phổ quát hơn nhiều.

* Chủ đề tư tưởng của truyện

- Người trong bao lên án mạnh mẽ kiểu người trong bao, lối sống trong bao hèn nhát, cá nhân, ích kỉ, hủ lậu của một bộ phận trí thức Nga và tác hại của nó đối với hiện tại và tương lai của nước Nga.

- Truyện cũng bức thiết cảnh cáo và kêu gọi mọi người cần phải thay đổi cuộc sống, cách sống, không thể sống tầm thường, vô vị và hủ lậu như thế mãi!

Câu 4. Theo anh (chị), truyện ngắn *Người trong bao* có những đặc sắc gì về nghệ thuật? (cách kể chuyện; chọn ngôi kể, giọng kể; xây dựng nhân vật, biểu tượng,...)

Soạn bài Người trong bao (Sê-khốp) - Ngữ văn lớp 11

Trả lời:

Những đặc sắc nghệ thuật của truyện được thể hiện ở:

- Cách chọn ngôi kể: Tác giả đồng thời sử dụng cả hai hình thức người kể chuyện và nhân vật kể chuyện. Nhân vật trong truyện đồng thời cũng là nhân vật kể chuyện (Bu-ơ-kin) ở ngôi thứ nhất (xung tôi). Tác giả vẫn giữ ngôi thứ ba, kể lại câu chuyện của Bu-ơ-kin. Nhờ cách chọn ngôi kể như vậy, tác giả vừa đảm bảo được tính khách quan vừa vẫn thể hiện được tính chủ quan, gây được cảm giác gần gũi và chân thật của câu chuyện.

- Tạo ra cấu trúc kể chuyện lồng trong truyện:

+ Truyện kể của tác giả về hai người đi săn về muộn.

+ Truyện kể của Bu-ơ-kin về Bê-li-cốp.

- Giọng kể: Giọng mỉa mai, châm biếm mà trầm tĩnh, chậm buồn, bề ngoài có vẻ khách quan, bình thản nhưng giấu bên trong sự bức xúc, trăn trở mạnh và sâu.

- Nghệ thuật xây dựng nhân vật: Bê-li-cốp được khắc họa một cách rất điển hình - một tính cách kì quái mà chân thực từ ngoại hình, lời nói, cử chỉ, hành động đến tính cách, lối sống.

- Biện pháp đối lập giữa các kiểu người, các tính cách và lối sống trái ngược:

+ Bê-li-cốp và chị em Va-ren-ca, Cô-va-len-cô.

+ Bê-li-cốp và cán bộ giáo viên trường trung học, nơi y làm việc và mọi người trong thành phố.

- Nghệ thuật xây dựng biểu tượng: Hình ảnh cái bao và lời nói "*Nhờ lại xảy ra việc gì thì sao?*". Hình ảnh và lời nói này đều vừa có ý nghĩa cụ thể vừa có ý nghĩa biểu tượng.

- Kết thúc truyện bằng cách trực tiếp phát biểu chủ đề qua một câu cảm thán (hoặc câu hỏi tu từ: Không thể sống như thế mãi được!) gây ấn tượng mạnh với người đọc.

Câu 5. Thảo luận về ý nghĩa thời sự của truyện ngắn *Người trong bao*.

Trả lời:

Ý nghĩa thời sự của truyện "*Người trong bao*":

- Lối sống trong bao vẫn tồn tại trong xã hội ngày nay trong học đường (ở một số cá nhân): hèn nhát, ích kỉ, giáo điều, hèn hạ trước quyền lực.

Soạn bài Người trong bao (Sê-khốp) - Ngữ văn lớp 11

- Không chịu tiếp thu những cái mới

- Trong cuộc sống luôn có những kẻ do sợ hãi mà xu nịnh cấp trên và tự thu mình trong các loại vỏ bọc để có được cảm giác an toàn.

=> Phê phán, chỉ trích, không đồng tình với lối sống đó. Xác định lối sống lành mạnh, chan hòa với mọi người, sống theo chuẩn mực văn hóa, đạo đức của cộng đồng hiện đại.

LUYỆN TẬP

Câu 1. Nhập vai Bê-li-cốp để kể lại truyện ngắn *Người trong bao* bằng ngôi thứ nhất.

Trả lời:

Kể sáng tạo truyện bằng cách nhập vai nhân vật chính Bê-li-cốp - xưng "tôi" hoặc "mình", kể cả khi Bê-li-cốp đã chết.

Tham khảo bài làm sau:

Tôi là Bê-li-cốp, giáo viên dạy tiếng Hi Lạp cổ ở một trường Trung học tỉnh lẻ. Tôi có thói quen là bất kể thời tiết nóng hay lạnh, trời xấu hay trời đẹp... đều phải mặc áo bành tô cốt bông, đi giày cao su và cầm ô. Mọi vật dụng cần thiết như chiếc đồng hồ quả quýt, cái dao nhỏ để gọt bút chì, thậm chí đến cả cái ô lúc không dùng tôi cũng để trong bao. Vì không thích người ta nhìn thấy mặt mình nên tôi thường hay bê đứng cổ áo lên, đeo kính râm và nhét bông vào lỗ tai. Khi ngồi trên xe ngựa, tôi bắt xà ịch phải kéo mui lên che cho kín.

Tôi mắc phải một căn bệnh kinh niên, đó là bệnh sợ hãi. Tôi luôn luôn giấu mình vào trong một “cái bao” để ngăn cách và tự bảo vệ mình không bị ảnh hưởng bởi cuộc sống bên ngoài khiến tôi khó chịu và sợ hãi. Điều mà tôi ghê tởm chính là cuộc sống hiện tại, trong khi đó tôi lại thường ca ngợi và tôn thờ quá khứ. Ngôn ngữ Hi Lạp cổ mà tôi dạy cũng là một thứ “bao” vô hình giúp tôi có thể trốn tránh hiện thực đang diễn ra xung quanh.

Trước mọi người, tôi cố giấu kín ý nghĩ của mình. Nếu có đến chơi nhà một giáo viên nào đó, tôi kéo ghế ngồi, đưa mắt nhìn xung quanh một lúc rồi cáo từ. Đó là cách duy trì mối quan hệ với đồng nghiệp mà tôi cho là tốt nhất. Nhưng không hiểu sao giáo viên trong trường không thích gần tôi mà còn có vẻ sợ nữa. Ngay cả ông Hiệu trưởng cũng vậy. Tôi đi đến đâu cũng bị người ta xa lánh. Các bà, các cô tôi thứ bảy không dám diễn kịch tại nhà vì sợ tôi biết lại phiền. Giới tu hành khi có mặt tôi thì không dám ăn thịt và đánh bài. Người ta đặt cho tôi biệt danh là “người trong bao” với ý châm biếm, giễu cợt.

Soạn bài Người trong bao (Sê-khốp) - Ngữ văn lớp 11

Tôi ở cùng nhà với Bu-rkin, cửa phòng đối diện nhau cho nên tôi làm gì, sinh hoạt như thế nào anh ta đều biết hết. Có những điều tôi cho là bình thường thì Bu-rkin lại cho là lạ lùng. Ví dụ: đêm đêm, tôi thường đóng chặt hết cửa lớn cửa nhỏ, không cho gió lọt vào nhà. Lúc ngủ, tôi thường trùm chăn kín đầu, thế mà vẫn cảm thấy rờn rợn, chỉ sợ nhờ xảy ra việc gì như kẻ trộm chui vào nhà chẳng hạn. Suốt đêm, tôi toàn mơ thấy những chuyện khủng khiếp cho nên sáng sáng đến trường, người cứ mệt mỏi rã rời.

Có một giáo viên trẻ tên là Cô-va-len-cô mới về trường. Chị gái cậu ta khá xinh, tên là Va-ren-ca. Sự xuất hiện của hai chị em đã khuấy động không khí của cái tỉnh lẻ buồn chán này. Tôi để ý tới cô chị và thậm nghĩ mình cũng đã đến lúc phải lấy vợ. Hình như giáo viên trong trường cũng biết điều đó nên họ hay gán ghép tôi với Va-ren-ca. Chuyện bất ngờ xảy ra là không biết kẻ ngỗ nghịch nào đó đã vẽ bức tranh châm biếm đề dòng chữ Một kẻ tình si rồi gửi cho tôi. Ngay ngày chủ nhật hôm sau, tôi ngạc nhiên đến hoảng hốt khi tận mắt nhìn thấy hai chị em Cô-va-len-cô phóng xe đạp trên đường. Buổi tối, tôi quyết định đến nhà họ nhưng Va-ren-ca đi vắng, tôi đành nói chuyện với cậu em. Tôi tỏ ra không bằng lòng với việc cậu ta đi xe đạp vì cho rằng sẽ nêu gương xấu cho học sinh bắt chước. Cô-va-len-cô mặt đỏ gay, giận dữ bảo tôi rằng: “Việc ta và chị ta đi xe đạp chẳng liên quan gì đến ai cả! Con nào thằng nào thò mũi vào chuyện riêng của nhà ta, ta cho châu Diêm vương tát!”. Thấy Cô-va-len-cô có thái độ hỗn xược như thế, tôi dọa là sẽ mách ông Hiệu trưởng.

Tưởng cậu ta sợ, ai ngờ cậu ta giận dữ túm cổ tôi đẩy xuống cầu thang. Tôi ngã lăn xuống đất, may mà không việc gì. Chiếc kính râm đeo mắt vẫn còn nguyên. Nhưng cũng chính lúc ấy, Va-ren-ca cùng với hai bà nữa vừa đi đâu về. Với tôi, đó thật là điều kinh khủng hơn cả gãy tay hay gãy cổ, vì tôi đã biến thành trò cười cho thiên hạ. Trước sau gì thì mọi người cũng sẽ biết chuyện này. Chao ôi! Lại sẽ có một bức tranh châm biếm khác. Biết đâu ông Hiệu trưởng lại chẳng ép tôi về hưu?! Nghĩ tới đó, tôi vô cùng sợ hãi. Nhận ra tôi, Va-ren-ca chột cười phá lên: Ha ha ha! Tiếng cười ấy của cô ta đã chấm dứt ý định cưới xin, chấm dứt cả cuộc đời tôi.

Tôi lê bước về nhà, lên giường nằm và kéo chăn trùm kín đầu, không muốn nhìn, không muốn nghe bất cứ cái gì của cuộc đời này nữa. Tôi thối thía nỗi trống trải, cô đơn đang vây phủ quanh mình, ôi, giá mà tôi được chết ngay lúc này! Chiếc quan tài sẽ là cái “bao” vững chắc để tôi chui vào đó và vĩnh viễn không bao giờ ra nữa.

Câu 2. Theo tưởng tượng của anh (chị), hãy viết một đoạn kết khác cho truyện ngắn *Người trong bao*.

Gợi ý trả lời:

Học sinh tự tưởng tượng, viết một cái kết hợp lí khác cho truyện. Chú ý đến ý nghĩa sâu xa của tác phẩm: phê phán sâu sắc lối sống trong bao hèn nhát, cá nhân, ích kỉ và hủ lậu

Soạn bài Người trong bao (Sê-khốp) - Ngữ văn lớp 11

của một bộ phận trí thức Nga cuối thế kỉ XIX. Bê-li-cốp chỉ là một hình tượng điển hình cho tầng lớp ấy thôi.

Vậy nên thay vì để Bê-li-cốp chết như một điều tất yếu, không gây nên bất cứ ảnh hưởng nào đến xã hội xung quanh thì hãy viết một cái kết mà ở đó cái chết của Bê-li-cốp đã làm thay đổi tư tưởng của những người xung quanh, khiến mọi người phải thay đổi cuộc sống, cách sống, không thể sống tầm thường, vô vị và hủ lậu như thế mãi.

Câu 3. Dòng nào sau đây có thể thay thế cho nhan đề của truyện ngắn? Vì sao?

- A - Bê-li-cốp
- B - Một con người kì quái
- C - Không thể sống như thế!
- D - Câu chuyện trong nhà kho
- E - Người mang vỏ ốc

Trả lời:

Không nên và không thể thay nhan đề *Người trong bao* bằng các nhan đề đã cho bởi:

- Nhan đề *Người trong bao* là một nhan đề giàu hình ảnh, vừa mang tính khái quát lại vừa gây ấn tượng sâu sắc nhất, lạ nhất.
- Đó là sáng tạo độc đáo của tác giả.
- Đó là cách dịch sát nghĩa nguyên tác nhất.

Câu 4. Tìm một vài thành ngữ, tục ngữ Việt Nam có nội dung gần gũi với "lối sống trong bao", với kiểu người như Bê-li-cốp.

Trả lời:

Một số thành ngữ, tục ngữ Việt Nam có nội dung gần gũi với lối sống và kiểu người trong bao:

- Mũ ni che tai. - Co vòl rứt cổ.
- Con ốc nằm co. - Nhát như thỏ đế.
- Rứt cổ rùa. - Len lét như thằn lằn mỏng năm.